

تدریس اثربخش؛ رویکردی بر اساس ارزیابی تدریس توسط دانشجویان

دکتر ابراهیم نصیری*، فریبا عسگری**، دکتر معصومه فغانی*، دکتر محمدهادی بهادری*،

دکتر فهیمه محمد قاسمی*، فریده حسینی*** و شهین معقول***

*استادیار گروه آناتومی و بافت دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

**مربی گروه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

***مربی گروه آناتومی و بافت دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

***کارشناس گروه آناتومی و بافت دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان

چکیده

مقدمه: تدریس اثربخش مجموعه رفتارهای معلم است که باعث دستیابی به اهداف آموزشی و در نهایت یادگیری بهتر «فراگیر» می‌شود. ارزیابی اثربخش حیطه‌های تدریس استاد، بدلیل نداشتن شاخص‌های مناسب با مشکلاتی روبرو است. به این منظور با بررسی مطالعات انجام شده در ایران و سایر نقاط جهان و با استفاده از شاخص‌های پیشنهادی صاحب‌نظران آموزش، پژوهشگران به تعیین دیدگاه دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان به عنوان صاحبان اصلی فرآیند آموزش در مورد تعیین مهم‌ترین شاخص‌های تدریس اثربخش پرداختند.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی-مقطعی، کلیه دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی ترم دوم مقطع علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی گیلان (۱۱۰ نفر) در سال ۱۳۸۷ به طور سرشماری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه دو قسمتی شامل: مشخصات دموگرافیک دانشجویان و سنجش ۴ حیطه از مهم‌ترین ویژگی‌های تدریس اثربخش (دانش پژوهی، روش تدریس، قدرت ارتباط و شخصیت فردی) بود. روایی ابزار به طریق روایی محتوا و پایایی آن از طریق آزمون مجدد با ضریب همبستگی ۰/۸۱ تایید گردید. تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از روش آمار توصیفی و استنباطی با نرم افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که حیطه‌های قدرت ارتباط ۶۹/۴ درصد، دانش پژوهی ۵۳/۵ درصد، روش تدریس ۴۵/۳ درصد و شخصیت فردی ۳۹/۲ درصد به ترتیب مهم‌ترین جنبه‌های تدریس اثربخش را به خود اختصاص داده بودند. در حیطه قدرت ارتباط ویژگی‌های ایجاد مشارکت دانشجو در مباحث، درحیطه دانش پژوهی ارائه مطالب به روز و داشتن تسلط در رابطه با موضوع، در حیطه روش تدریس توانایی در سازماندهی، توالی و تنظیم منطقی مطالب مورد بحث و در حیطه شخصیت فردی اعتماد به نفس و قاطعیت یک استاد را در تدریس اثربخش به عنوان مهم‌ترین ویژگی مطرح نمودند. بین متغیرهای دموگرافیک و حیطه‌های تدریس ارتباط معنی‌دار آماری وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: شاخص‌های تدوین شده با شاخص‌های تدریس اثربخش در پژوهش‌های متعدد تشابه قابل توجهی دارند لذا می‌توانند در راستای بهبود کیفیت تدریس، ارزشیابی میزان یادگیری دانشجویان و افزایش میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور مورد استفاده قرار گیرند.

کلید واژه‌ها: تدریس اثربخش، دانشجویان پزشکی، ارزیابی تدریس

مقدمه

صورت می‌پذیرد (۳ و ۲). فرهنگ غالب در دانشگاه‌های معتبر جهان، به ویژه پس از جنگ جهانی دوم به سوی پژوهش سوق داده شده است. در این میان پژوهش و انتشارات از جایگاه ویژه‌ای در ارتقای اساتید برخوردارند، اما نقش و توجه به آموزش در ارزیابی فعالیت‌های علمی کم رنگ شده است، به بیان دیگر اثربخشی و بهره‌وری هیأت علمی بیشتر با میزان

ماموریت یک دانشگاه در آموزش، پژوهش و خدمات اجتماعی خلاصه می‌شود (۱). این ماموریت ارتباط تنگاتنگی با سه ویژگی دانش دارد. بطور کلی کسب دانش از طریق پژوهش، اشاعه آن از راه آموزش و اجرای آن بوسیله خدمات اجتماعی نویسنده مسئول: دکتر ابراهیم نصیری، استادیار گروه آناتومی و بافت دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان. enasiri@gums.ac.ir

ویژگی‌های مهم تدریس اثربخش تلقی گردید (۱۰). وهابی و همکارانش نیز در بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان بیان نمودند: علاقه به استاد در یادگیری، احترام به دانشجویان، ویژگی‌های شخصی و ارتباط بین فردی از جمله ویژگی‌های مهم در اثربخشی تدریس یک استاد خوب است (۱۱).

در فرآیند آموزشی، تدریس و یادگیری دوبرخش به هم وابسته‌اند. بنابراین اثربخش فرآیند تدریس اساتید منجر به افزایش کیفیت تدریس و در نهایت یادگیری بهتر می‌گردد. لذا اهمیت این موضوع پژوهشگران را برآن داشت که به تعیین مهم‌ترین شاخص‌های تدریس اثر بخش از دیدگاه صاحبان اصلی فرآیند آموزش یعنی دانشجویان بپردازند.

روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی - مقطعی است که در سال ۱۳۸۷ به منظور تعیین شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی ترم دوم مقطع علوم پایه بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای مشتمل بر دو بخش، مشخصات دموگرافیک و سنجش ۴ حیطه از مهم‌ترین ویژگی‌های تدریس اثر بخش (حیطه دانش پژوهش ۴ گویه، روش تدریس ۵ گویه، قدرت ارتباط ۵ گویه و شخصیت فردی ۹ گویه) بود که روایی ابزار به طریق روایی صوری و محتوایی و پایایی آن از طریق آزمون مجدد با ضریب همبستگی $r = 0/81$ تایید گردید. پرسشنامه‌ها در پایان ترم به طور مستقیم به دانشجویان ارائه و از آنان خواسته شد تا ویژگی‌های حیطه را به ترتیب اولویت (Ranking Scale) مشخص نمایند (به اثربخش‌ترین ویژگی امتیاز ۱ و به همان ترتیب امتیازات ۲ و ۳ و الی آخر به اولویت‌های بعدی تعلق گیرد). داده‌ها پس از جمع‌آوری با استفاده از نرم افزار آماری SPSS Ver. 13 و بهره‌گیری از آمار توصیفی (توزیع فراوانی، درصد) و استنباطی (آزمون χ^2) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

حدود ۶۳ درصد واحدهای پژوهش زن و ۳۷ درصد مرد بودند. ۸۷ درصد در محدوده سنی ۲۰-۱۸ سال و میانگین $0/97 \pm 18/5$ قرار داشتند. نتایج نشان داد که از نظر دانشجویان قدرت ارتباط (۶۹/۴ درصد)، دانش پژوهی (۵۳/۵ درصد)، روش تدریس (۴۵/۳ درصد) و شخصیت فردی

فعالیت‌های تحقیقاتی و آثار منتشرشده آنان اندازه‌گیری می‌شود. شاید یکی از عواملی که باعث شده که اساس ارتقای اساتید ارزیابی جنبه پژوهشی باشد آسان‌تر بودن ارزیابی این جنبه نسبت به جنبه آموزشی آنان بوده است. نتیجه این سیاست، کم توجهی به آموزش و مخاطبان اصلی آن، یعنی دانشجویان بوده است (۴).

روش‌های ارزیابی عملکرد آموزشی اساتید، توجه محققان و صاحب‌نظران آموزش عالی را به خود جلب کرده است (۵). ارزیابی آموزش فرآیندی است که با هدف تعیین اثربخشی آموزش صورت می‌پذیرد. تحقیقات انجام شده در این زمینه بیشتر بر ارزیابی دانشجویان از فرآیند تدریس و توانایی این شاخص‌ها در ارزیابی اثر بخشی تکیه دارند (۳).

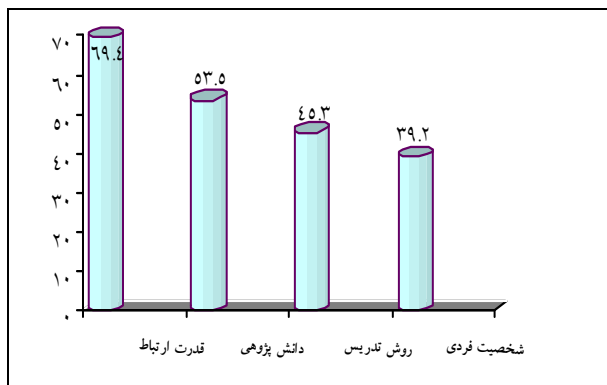
منظور از تدریس اثر بخش مجموعه‌ای از عملکردها و ویژگی‌های استاد است که باعث دستیابی به اهداف آموزشی و یادگیری دانشجو می‌شود. البته یادگیری به عوامل متعدد دیگری از جمله رفتارهای دانشجو، انگیزه یادگیری، محتوای برنامه درسی و محیط بستگی دارد. ولی پژوهشگران نشان داده‌اند که تدریس اثر بخش در پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانشجو از سایر عوامل مهم‌تر بوده است (۶ و ۷).

ارزیابی اثربخشی حیطه‌های تدریس یک استاد بدلیل نداشتن شاخص‌های مناسب بسیار مشکل است. مسلماً ارزیابی تدریس اساتید بدون در دسترس داشتن شاخص‌های تدریس اثر بخش نه تنها باعث بهبود کیفیت آموزش نمی‌گردد بلکه باعث افت کیفیت نیز می‌گردد (۸). برای تعیین شاخص‌های تدریس اثربخش روش‌های مختلفی از جمله نظرخواهی از مدیران، همکاران، خود - ارزیابی استاد و دانشجویان وجود دارد. استادان اظهار نموده‌اند که آگاهی از دیدگاه دانشجویان نسبت به تدریس اثربخش در بهبود کیفیت تدریس و آموزش آنان تاثیر به‌سزایی دارد و بر این باورند که نظرسنجی از دانشجویان به عنوان صاحبان اصلی فرآیند آموزش یکی از بهترین روش‌های تعیین‌کننده شاخص‌های تدریس اثربخش است (۹).

اسلوان (Sloan) در تحقیق خود، ویژگی‌های مهم تدریس اثر بخش را از دیدگاه ۳۱۲ دانشجوی پزشکی مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که شاخص‌هایی مانند: در دسترس بودن اساتید، ارتباط تشویق‌کننده و سازمان دهی خوب فعالیت‌های آموزشی آنان و الگوی مثبت بودن استاد به عنوان

۳۹/۲ درصد) به ترتیب مهم ترین جنبه های تدریس اثر بخش را به خود اختصاص داده بودند. (نمودار ۱).

نمودار ۱: توزیع فراوانی اولویت های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان

در حیطه قدرت ارتباط، ایجاد مشارکت دانشجویان در محث درسی و در حیطه دانش پژوهی، ارائه مطالب به روز و داشتن تسلط در رابطه با موضوع مهم ترین ویژگی تدریس اثربخش استاد قلمداد گردید. در حیطه روش تدریس، توانایی در سازماندهی، توالی و تنظیم مطالب مورد بحث، بیشترین اهمیت را به خود اختصاص داده بود و در نهایت در حیطه شخصیت فردی، اعتماد به نفس و قاطعیت یک استاد به عنوان مهم ترین ویژگی مطرح شد (جدول ۱). در نهایت، ارتباط معنی داری بین مشخصات دموگرافیک دانشجویان با دیدگاه آنان نسبت به حیطه ویژگی های تدریس اثر بخش مشاهده نشد.

جدول ۱: دیدگاه دانشجویان در مورد شاخص های تدریس اثربخش به تفکیک حیطه ها بر اساس اولویت اول تا سوم

حیطه	سئوالات		اولویت اول		اولویت دوم		اولویت سوم	
	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲
دانش پژوهی	تسلط و آگاهی (دانش) بر موضوع							
	۱۲	۱۳	۶۴	۷۱	۹	۱۰	۱۲	۱۳
	سابقه پژوهشی							
	۱۸	۲۰	۸	۸	۴	۴	۱۸	۲۰
	سابقه تدریس							
۵۴	۵۹	۱۵	۱۷	۵	۵	۵۴	۵۹	
ارائه مطالب نو (جدید)								
۱۶	۱۸	۱۳	۱۴	۸۲	۹۱	۱۶	۱۸	
جمع								
۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	
روش تدریس	بهره گیری از وسایل کمک آموزشی							
	۱۴	۱۵	۴	۴	۴	۵	۱۴	۱۵
	آماده سازی کلاس برای تفکر و بحث							
	۵۷	۶۳	۱۶	۱۸	۹	۱۰	۵۷	۶۳
	انتقال شفاف و واضح مطالب							
۱۸	۹	۶۱	۶۷	۱۰	۱۱	۱۸	۹	
سازماندهی ، توالی و تنظیم مطالب								
۱۰	۱۱	۹	۱۰	۶۹	۷۵	۱۰	۱۱	
توانایی در برقراری ارتباط موضوع درس با وظایف شغلی آینده دانشجویان								
۱۰	۱۱	۱۰	۱۱	۸	۹	۱۰	۱۱	
جمع								
۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	
ایجاد مشارکت دانشجویان	ایجاد مشارکت دانشجویان در مباحث							
	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۷۱	۷۸	۹	۱۰
	توضیح مجدد مطالب و رفع اشکالات							
	۱۲	۱۳	۴	۴	۵	۵	۱۲	۱۳
	دسترسی آسان به استاد خارج از ساعات کلاس							
۲۰	۲۱	۹	۱۰	۶	۶	۲۰	۲۱	
ارتباط دوستانه و صمیمی با دانشجویان								
۹	۱۰	۶۵	۷۲	۱۰	۱۱	۹	۱۰	
عدالت در ارزشیابی								
۵۱	۵۶	۱۱	۱۲	۹	۱۰	۵۱	۵۶	
جمع								
۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	
ویژگی های شخصیت فردی	با اعتماد به نفس و قاطع							
	۷	۸	۱۴	۱۶	۷۲	۸۰	۷	۸
	بیان شیوا و ساده							
	۶	۷	۱۱	۱۲	۶	۷	۶	۷
	ظاهر آراسته							
	۴	۴	۸	۹	۲	۲	۴	۴
	رعایت هنجار های اجتماعی و اخلاقی							
	۴	۵	۵	۶	۲	۲	۴	۵
	شوخ طبع و بشاش							
	۶	۷	۷	۸	۳	۳	۶	۷
انتقاد پذیر								
۱۰	۱۱	۹	۱۰	۴	۴	۱۰	۱۱	
دارای لحن و کلام احترام آمیز با دانشجویان								
۵۱	۵۶	۳۰	۳۳	۴	۵	۵۱	۵۶	
وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس								
۹	۱۰	۸	۹	۳	۳	۹	۱۰	
علاقه مند به تدریس								
۵	۵	۶	۷	۴	۴	۵	۵	
جمع								
۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۱۱۰	

بحث و نتیجه گیری

بطور کلی نتایج نشان داده که از دیدگاه دانشجویان ترم دوم رشته پزشکی و دندانپزشکی این دانشگاه جنبه‌های قدرت ارتباط، دانش پژوهی، روش تدریس و شخصیت فردی مهم‌ترین شاخص‌های تدریس اثر بخش استاد محسوب می‌گردند. به هر حال نتایج حاصل از این پژوهش با برخی از تحقیقات انجام شده همخوانی و با تعدادی نیز مغایرت دارد. بعنوان مثال مهم‌ترین شاخص تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی ایران صرفاً حیطه روش تدریس بوده است (۱۱) و از نظر دانشجویان علوم پزشکی کرمان مهم‌ترین حیطه تدریس اثر بخش، روش تدریس و قدرت ارتباط بود (۶). وهابی و همکارانش در بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب، علاقه به استاد در یادگیری، احترام به دانشجو و ارتباط بین فردی را به عنوان مهم‌ترین ویژگی در اثربخشی تدریس یک استاد خوب مطرح نمودند (۱۲).

شایسته فرد و همکارانش در مطالعه خود نیز مطرح نمودند که دانشجویان، حیطه ارتباطی را به عنوان اولویت‌های تدریس اذعان داشتند که با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. لذا برگزاری دوره‌های آموزشی برای اساتید به منظور فراگیری استراتژی‌های مختلف در نحوه برقراری ارتباط و توسعه مهارت‌های فردی در تقویت قدرت ارتباط آنان بسیار موثر است (۱۳).

در حیطه دانش پژوهی به ترتیب ارائه مطالب نو و دانش به روز مطرح گردید که با نتایج پژوهش عسگری و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی گیلان همخوانی دارد (۷). البته می‌توان اذعان نمود که ارائه مطالب نو، احاطه و تسلط علمی استاد یکی از برجسته‌ترین ویژگی‌های هر مدرس محسوب می‌شود و یکی از عواملی که به معلم در ارایه مطالب درسی کمک زیادی می‌کند، تسلط او بر مطالب آموزشی است. مسلماً هر چه معلم بر مطالب درسی بیشتر مسلط باشد، سخنان او قابل فهم‌تر و روشن‌تر خواهد بود (۱۱ و ۱۲).

در حیطه روش تدریس، توانایی و سازماندهی، توالی و تنظیم منطقی مطالب مورد بحث، به عنوان مهم‌ترین ویژگی یک استاد ایده آل مطرح شد. این یافته نیز با نتایج تحقیقات عسگری، ظهور و سلطانی عرب‌شاهی همخوانی دارد (۶، ۷ و ۱۱). متخصصین آموزش معتقدند که مشخص بودن اهداف درس علاوه بر تسهیل در نحوه تدریس باعث افزایش انگیزه دانشجویان برای حضور مرتب در کلاس، تعقیب

مطالب و شرکت فعال در بحث‌ها و بطور کلی یادگیری بیشتر می‌گردد (۱۴).

در جنبه شخصیت فردی، اعتماد به نفس و قاطعیت یک استاد به عنوان ویژگی برتر این حیطه مطرح گردید. از دیدگاه دانشجویان علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی ایران مهم‌ترین ویژگی‌های تدریس لحن و کلام مناسب و احترام آمیز به دانشجو، علاقه‌مندی به تدریس و رعایت هنجارهای اجتماعی و اخلاقی بوده است (۱۱).

در مطالعه حاضر هیچ ارتباطی بین خصوصیات فردی دانشجویان با ویژگی‌ها و همچنین شاخص‌های تدریس اثربخش مشاهده نگردید که با نتایج بعضی از مطالعات مغایرت داشته است. مظلومی و همکاران در مطالعه خود نشان دادند که مهم‌ترین شاخص‌های تدریس از دیدگاه دانشجویان رشته پزشکی و بهداشت به ترتیب شخصیت فردی و قدرت ارتباط بوده است (۱۵). همچنین مطالعه نتایج Maker و همکارانش (۲۰۰۶) نشان داد که دانشجویان جدیدالورود به جنبه قدرت

ارتباط، بیشتر از دانشجویان قدیمی بها می‌دهند (۱۶). باتوجه به این که در پژوهش‌های مذکور ویژگی‌های تدریس یک استاد به تفکیک در جنبه‌های مختلف مورد سنجش قرار گرفته، به نظر می‌رسد که بخشی از این تفاوت‌ها ناشی از تفاوت ساختاری پرسشنامه، شیوه امتیازبندی و تجزیه و تحلیل داده‌ها بوده است که بهر حال ضرورت انجام مطالعات بیشتر با ابزار یکسان را می‌طلبد. با توجه به این که یکی از رسالت‌های مهم دانشگاه‌ها، آموزش و تربیت نیروی انسانی کارآمد است که البته این مهم با تلاش و همت اساتید توانمند محقق می‌گردد. لذا پیشنهاد می‌گردد مسئولین امر در برنامه‌ریزی کارگاه‌های روش تدریس برای اساتید و همچنین شاخص‌های تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان توجه بیشتری مبذول دارند و شاخص‌های مذکور به شکلی مناسب به کلیه اساتید معرفی شوند. هم چنین پیشنهاد می‌گردد چهارحیطه مطرح شده در این پژوهش در روند ارزشیابی اساتید مورد توجه قرار گرفته و براساس آن فرم‌های معمول ارزشیابی استاد توسط دانشجو مورد بازنگری قرار گیرند.

قدردانی

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که مراتب تشکر و سپاس خود را از دانشجویان عزیز دانشگاه علوم پزشکی گیلان که دوره علوم پایه را می‌گذرانند اعلام نمایند، زیرا بی شک بدون همکاری صمیمانه این عزیزان این تحقیق میسر نبود.

منابع

- ۱- احدیان محمد. اصول و مقدمات تکنولوژی آموزشی. چاپ اول. تهران: انتشارات بشری. ۱۳۷۴.
- ۲- شعبانی حسن. مهارت‌های آموزش و پرورش. چاپ اول. تهران. انتشارات سمت. ۱۳۷۱.
- 3- Mandvia Dos, Frank EL, sabban: Student and Faculty perception of the characteristics of an idea teacher in a classrooms setting. Medical Teacher. 2000; 18 (2): 32.
- ۴- آراسته حمیدرضا، محمودی راد مریم. آموزش اثربخش، رویکردی براساس ارزیابی تدریس. کومش مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان ۱۳۸۲؛ جلد ۵. ویژه‌نامه آموزش پزشکی: ۷.
- 5- Toyode M, Nakamura K. Reliability of students evaluations of university teaching: an analysis of Four- Facet date by a generalized model and structural equation modeling. Shinrigaku kenkyu. 2004; 75(2): 109 - 17
- ۶- ظهور علیرضا، اسلامی نژاد طاهره. شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمان. فصلنامه پایش ۱۳۸۱؛ ۱ (۱۴): ۵-۱۳.
- ۷- عسگری فریبا، رضا ماسوله شادمان، میرحق جو سیده نوشاز. بررسی شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان. فصلنامه آموزش پزشکی مرکز مطالعات توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گیلان ۱۳۸۲؛ ۹ (۵): ۹-۱۵.
- ۸- سیف علی اکبر. روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی. چاپ اول. تهران: نشر دوران. ۱۳۷۶.
- 9- Bastable S.B. Nurse as educator: Principles of teaching and learning for Nursing Practice. 2nd edition. Jones and Bartleltt Publishers: Boston. 2003.
- ۱۰- صالحی شایسته، حسن زهرایی روشنگر، قضاوی زهره، امینی پروانه، ضیایی شهره و همکاران. مقایسه ویژگی‌های مدرسین بالینی اثربخش از دیدگاه مدرسین و دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی ۱۳۸۳؛ ۱۱ (۱): ۳۷-۴۳.
- ۱۱- سلطانی عربشاهی کامران، حائری اعظم. ویژگی‌های تدریس اثربخش از دیدگاه اساتید و دانشجویان مرکز علوم پایه دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران ۱۳۷۴؛ ۷ (۲۲): ۲۷۹-۲۸۷.
- ۱۲- وهابی احمد، شهسواری سیروس، خادم عرفان، عابدی محمد و همکاران. بررسی ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان در سال ۱۳۸۵. مجله گام‌های توسعه در آموزش پزشکی (خلاصه مقالات هشتمین همایش کشوری آموزش پزشکی ارزشیابی آموزشی کرمان). اسفند ۱۳۸۵: ۷۵-۷۶.
- ۱۳- شایسته فرد صبریه، هوشیاری مرضیه، حزنی حجت. بررسی مقایسه‌ای شاخص‌های تدریس اثربخش از دیدگاه اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اهواز. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۳۸۲؛ ویژه نامه (۱۰): ۴۲.
- ۱۴- شریفیان فریدون، نصر احمدرضا، عابدی لطفعلی. تعیین نشانگرهای تدریس اثربخش در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و میزان تحقق آن در دانشگاه اصفهان. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی ۱۳۸۴؛ ۱۱ (۳-۴): ۲۵-۵۴.
- ۱۵- مظلومی سعید، احرام پوش محمدحسن، کلانتری مهدی، کریمی حسین، خرازی محمد علی. ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یزد. مجله دانشگاه علوم پزشکی یزد ۱۳۷۹؛ ۲ (۲): ۱۰۴-۱۰۹.
- 16- Maker V K, Curtis K D, Donnelly M B. Faculty evaluations: Diagnostic and the therapeutic. Carrect surgery 2004; 61(6): 597- 601.

Effective teaching, an approach based on students' evaluation

Nasiri E.(Ph.D)^{*}, Asgari F.(M.Sc)^{**}, Faghani M.(Ph.D)^{***}, Bahadori M.H.(Ph.D)^{*}
Mohammad-Ghasemi F.(Ph.D)^{*}, Hosseini F.(M.Sc)^{*} and Maghoul S. (B.Sc)^{***}

^{*}Department of Anatomy, Faculty of Medicine Guilan University of Medical Sciences

^{**}Faculty member of Shahid Beheshti school of Nursing and Midwifery, Guilan University of Medical Sciences

^{***}Heshmat Hospital, Faculty of Medicine, Guilan University of Medical Sciences

Abstract

Introduction: Effective teaching is a set of a teacher's behaviors, which results in achieving educational aims and finally better learning of the learner. One of the basic problems of education in universities is not having effective teaching indicators. Therefore, the review of the studies performed in Iran and the other points of the world by using of the indicators proposed by educational experts, the researchers determined viewpoints of medical students of Guilan University of Medical Sciences as the main owners of educational process in relation to determination of the most important indicators of effective teaching.

Methods: In this descriptive- sectional study with census method, all third term medical and dental students of Guilan University of Medical Sciences that have passed the course of anatomy in the year 2008 have been studied. Data collection tool was a two- section questionnaire: demographic specifications and assessment of the four most important domains of effective teaching criteria (seeking knowledge, teaching method, communication ability and personality), the reliability and validity of tool examined by test-retest ($r=.81$) and content validity. Questionnaire was given to all of the students directly and they were requested to determine the specifications of each domain according to priority (Ranking Scale) and finally 110 questionnaires were completed with self-administered method, were considered. Data was analyzed by SPSS software using mean, Standard deviation and χ^2 test.

Results: The results showed that the domains of relation power 69.4%, research, 53.5 %, teaching method 45.3% and personality 39.2% were the most important aspects of effective teaching respectively. In communication ability domain, the specifications of causing participation of students in discussions, in seeking knowledge domain, presentation of up to date subject matters and dominance over the topics, in the domain of teaching method, the ability to organize, logical sequence and order of the subject matters and in the domain of personality, self-reliance and decisiveness of a professor in effective teaching were propounded as the most important specifications. There was no significant statistical relation between demographic variables and teaching domains.

Conclusion: The compiled indicator has considerable similarities with effective teaching indicators in different researches, therefore may be used on the strength of teaching quality improvement, students' learning level assessment and increasing the level of the students' educational improvement in the state universities of medical sciences.

Key words: effective teaching, medical students, teaching assessment

Corresponding Author: Nasiri E.(Ph.D), Department of Anatomy, Faculty of Medicine Guilan University of Medical Sciences
enasiri@gums.ac.ir